

GRAND HÔTEL SALTSJÖBADEN

Antikvariskt utlåtande bygglov/byggnämnan

NACKA RÖSUNDA 27:2

Nacka kommun

2023-01-11

Nyréns Arkitektkontor

Innehåll

Inledning

Bakgrund och syfte	3
Detaljplan	3
Sammanfattning bedömning	3

Känslighet - tålighet exteriör

ur antikvariska förundersökningen 2022-02-23	4
Hög känslighet	4
Känsligt/tåligt	4
Tålig	4

Förslagna ändringar - exteriör

Flytt och ändring av centralt fönsterparti mot vattnet	5
Konsekvens	5
Ändring av fönsterparti mot baksida	6
Konsekvens	6
Ändring av fönster till fönsterdörrar, Franska matsalens veranda samt balkongdörrar	7
Konsekvens	7
Tillbyggnad	8
Beskrivning av nuläge	8
Konsekvens	8
Nya fönster mot öster	9
Beskrivning av nuläge	9
Konsekvens	9
Omputsning och omfärgning fasad	10
Konsekvens	10
Ommålning tak	10
Konsekvens	10
Ändring fönster SPA-del	10
Konsekvens	10
Sänkning bröstning grillen	10
Konsekvens	10

Förslagna ändringar - interiör

Omfattning	11
Beskrivning av nuläge	11
Konsekvens	11

Grand Hôtel Saltsjöbaden

Nacka kommun

Antikvariskt utlånaden inför bygglov/byggnamälan

Beställare: Lustgården Saltsjöbaden AB

Utlåtande författat av:

Mattias Eklund, byggnadsantikvarie, sakkunnig certifierad kulturvärden KUL 2,

Nyréns arkitektkontor AB

Omslagsbild: hotellet från luften 1958. Foto AB Stockholms Aero. bildkälla Arkiv Digital.

Inledning

Bakgrund och syfte

Grand Hôtel i Saltsjöbaden fyller 130 år innevarande år. Byggnadskomplexet har genomgått många förändringar genom åren men dess huvudkaraktär är bevarad, men i behov av underhåll. Hotellets nya ägare ämnar återställa kvaliteter hotellet förlorat, som utbytta fönster, såväl som löpande underhåll med material och metoder anpassade till byggnaden. Som ett första steg i detta arbete togs en antikvarisk förundersökning fram, daterad 2022-02-23. Förundersökningen och dess känslighet-tålighetsanalys, samt löpande dialog mellan arkitekt och antikvarie har satt ramarna för merparten av de förändringar som föreslås i den byggnämälan och bygglovsansökan som detta dokument utgår ifrån.

Syftet med detta dokument är att fungera som kunskapsunderlag vid bygglovsprövningen. Beskrivningar av åtgärder är endast övergripande då detta dokument bör samläsas med bygglovshandlingarna. Utsnitt ur bygglovshandlingarna förekommer enbart i illustrerande syfte.

Detaljplan

Detaljplanen för hotellet och dess omgivning vann laga kraft 2003. Grand Hôtel försågs med skyddsbestämmelsen q1: "byggnaden får inte rivas. Dess exteriör får inte förvanskas."

Planens avsikt för huvudbyggnaden beskrivs på följande sätt i planbeskrivningen: "Det anrika Grand Hôtel, numera Radisson SAS Grand Hotel förutsätts kunna bestå och utvecklas."

Sedan detaljplanen antogs så har en SPA-tillbyggnad tillkommit.

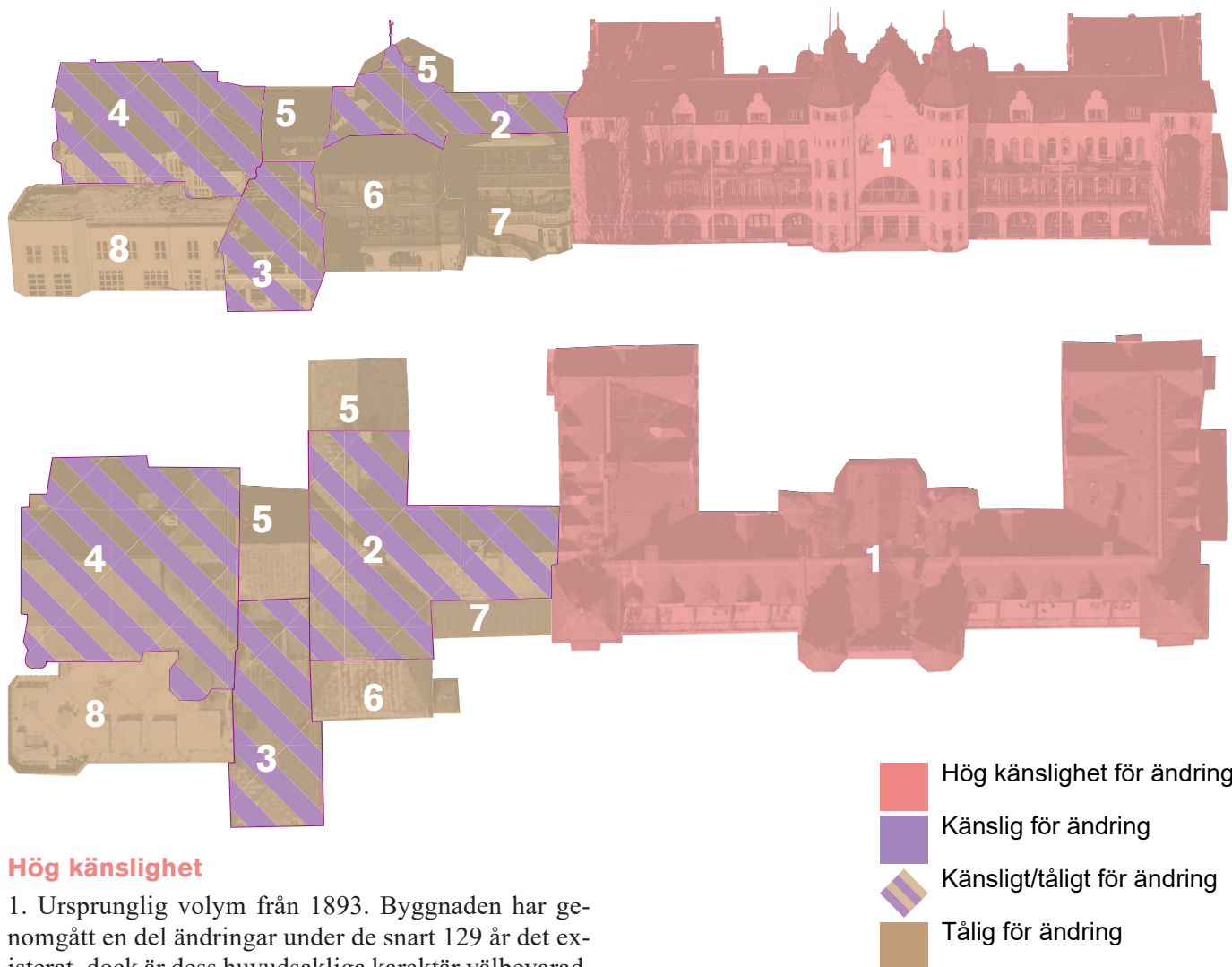
Sammanfattning bedömning

Föreslagna åtgärder bedöms av undertecknad inte innebära en förvanskning av byggnaden, och bedöms därmed vara planenliga i förhållande till skyddsbestämmelsen. Exteriöra ändringar är enbart förlagda till sentida tillkomna eller sentida förändrade delar vilka bedömts vara tåliga eller huvudsakligen tåliga för förändring. Förändringen av termfönstren mot norr och söder på den ursprungliga delen av huvudbyggnaden innebär stor positiv påverkan på byggnadens ursprungliga karaktär med en återgång till nära ursprungligt utförande. Även bytet av befintliga rektangulära fönster på franska matsalens veranda till spröjsade, välvda fönsterdörrar liknande det uttryck som fönstren på platsen hade 1896 innebär en positiv påverkan på det exteriöra uttrycket.

Hotellets interiörer har genomgående ändrats under åren, även i de delar som inte påverkades av branden på 1980-talet. Så länge förändringarna inte tar bort värdebärande detaljer som eldstad, målningar, takbjälkar med mera så bedöms ombyggnaden inte i någon större utsträckning innebära någon negativ påverkan på byggnadens kulturvärden.

Känslighet - tålighet exteriör

ur antikvariska förundersökningen 2022-02-23

Hög känslighet

1. Ursprunglig volym från 1893. Byggnaden har genomgått en del ändringar under de snart 129 år det existerat, dock är dess huvudsakliga karaktär välbevarad. De ursprungliga arkitektoniska drag som karaktäriserar byggnaden är fortsatt avläsbara. Byggnadsdelen är känslig för ändringar som påverkar dess karaktär och avläsbarhet.

Känsligt/tåligt

2. Volym från 1896, kraftigt förändrad efter branden 1983 samt ombyggnaden 1989-91. Känsliga karaktärsdrag är byggnadskroppens nedre delar mot norr där en del byggnadsdelar är från 1896, samt tornet som ger tillbyggnadskomplexet en viss historisk karaktär, även om det är återuppbyggt. Interiört finns viktiga delar som exempelvis franska matsalen.

3. Volym från 1957 med i viss mån bevarad karaktär från uppförandeåret. Byggnadsdelen berättar om hotelllets sport- och frilutslivsprofil som var en viktig del av marknadsföringen under första halvan av 1900-talet. Fönsterpartier är ursprungliga.

4. Tillbyggnad från 1984, utförd i tidstypisk postmodernism med en del karaktärsdrag bevarade. Uppmärksamhet i samtida arkitekturpress. Sentida karaktärsförändrande tillägg som påbyggnaden mot söder samt andra mindre ändringar innebär att byggnadsdelen tangerar att klassas som tålig för ändring.

Tålig

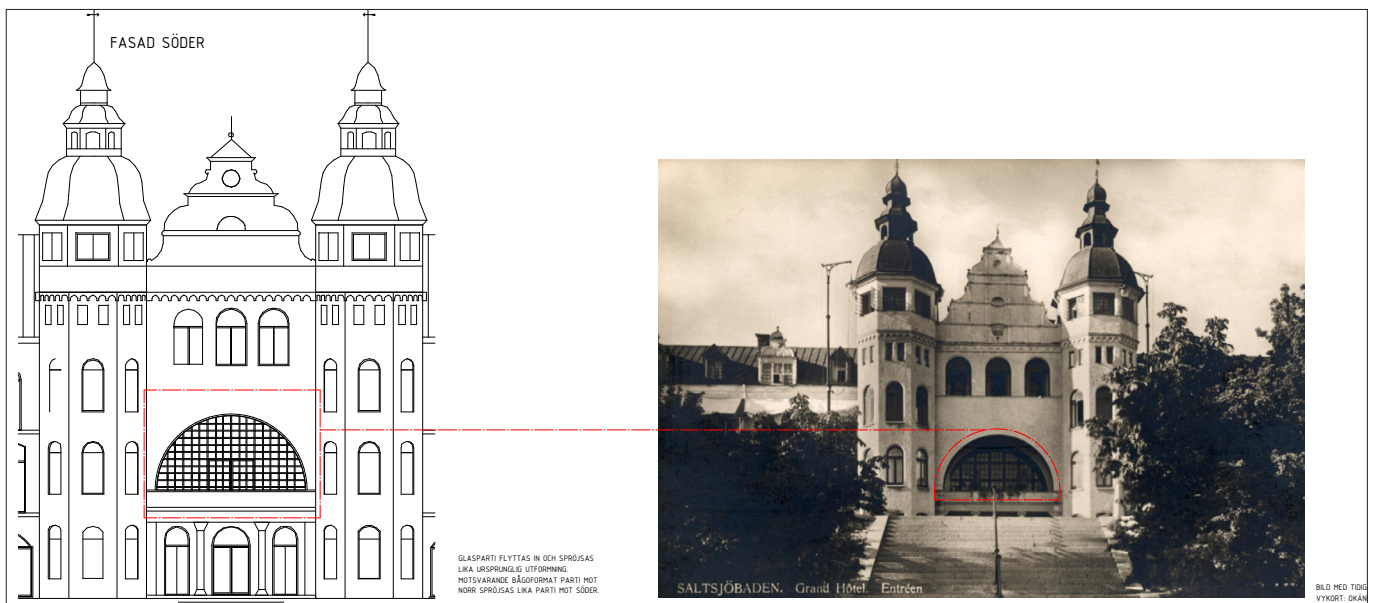
5. Volym från 1930, omfattande ombyggnationer efter bland annat branden 1983 innebär att dessa delar är tåliga för ändring.

6. Tillbyggnad från 1968, ombyggd 1991. Tålig för ändring.

7. Karaktär från ombyggnaderna 1985 samt -89-91. Tålig för ändring.

8. Tillbyggnad från 2006 utan egentliga arkitektoniska eller kulturhistoriska kvalitéer. Tålig för ändring.

Förslagna ändringar - exteriör

Flytt och ändring av centralt fönsterparti mot vattnet

Befintligt termfönster centralt på huvudbyggnaden byggnaden var ursprungligen spröjsat och indraget med en balkong framför. Denna utförande har ändrats i omgångar till det nuvarande, vilket ligger i liv med fasad och med ospröjsade fönster.

Bygglovet föreslår ett återgående till ursprungligt utförande, där fönsterpartiet flyttas in och balkongerna återskapas. Fönsterbågar nyttillverkas med spröjs så nära ursprungligt utförande som möjligt.

Konsekvens

Åtgärden innebär en positiv påverkan på byggnadens exteriöra uttryck, då det ursprungliga uttrycket återställs med indragna, spröjsade termfönster.

>> Förslagna ändringar - exteriör

Ursprungligt utförande

Ändring av fönsterparti mot baksida

Termfönstret mot baksidan, nuvarande framsida mot parkeringen, hade också ursprungligen ett småspröjsat uttryck fram tills kring 1970-talet. I bygglovet byts detta tillbaka till ett utförande som ligger nära det ursprungliga.

Nuvarande utförande

Konsekvens

Åtgärden innebär en positiv påverkan på byggnadens exteriöra uttryck, då det ursprungliga uttrycket återställs med spröjsat termfönster.

>> Förslagna ändringar - exteriör

Ändring av fönster till fönsterdörrar, Franska matsalens veranda samt balkongdörrar

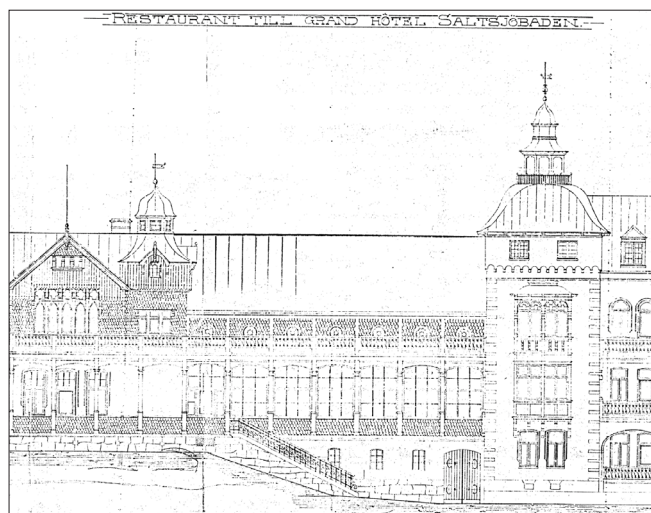
Franska matsalens veranda har stora ospröjsade fönster mot vattnet, med överstycken i plywood med bågar i relief. Uttrycket tillkom troligtvis på 1970-talet, även om befintliga material är tillkomna senare. Förslaget innebär att fönstren ersätts med spröjsade fönsterdörrar vilka inspirerats av det ursprungliga utförandet från 1896.

Den övre våningens utförande tillkom vid någon av ombyggnationerna under slutet av 1980-talet/början av 1990-talet. I förslaget ersätts befintliga fönsterdörrar, vilka ligger innanför balkongerna, med ett utförande liknande det som föreslås för Franska matsalens veranda.

Konsekvens

Åtgärden innebär för franska matsalens veranda en positiv påverkan på byggnadens exteriöra uttryck, då det nuvarande uttrycket ger ett avvikande och tillfälligt uttryck med mycket enkla material. Förslagens fönsterdörrar innebär en återgång till ett uttryck som i hög grad liknar det ursprungliga utförandet.

För fönsterdörrarna innanför balkongerna så bedöms åtgärden inte innebära någon negativ påverkan på byggnadens kulturvärden.

Ursprungligt utförande

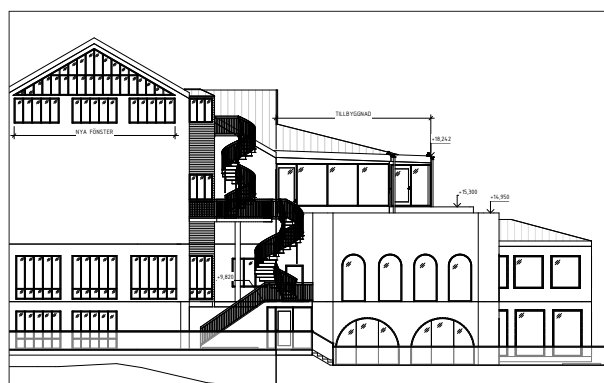
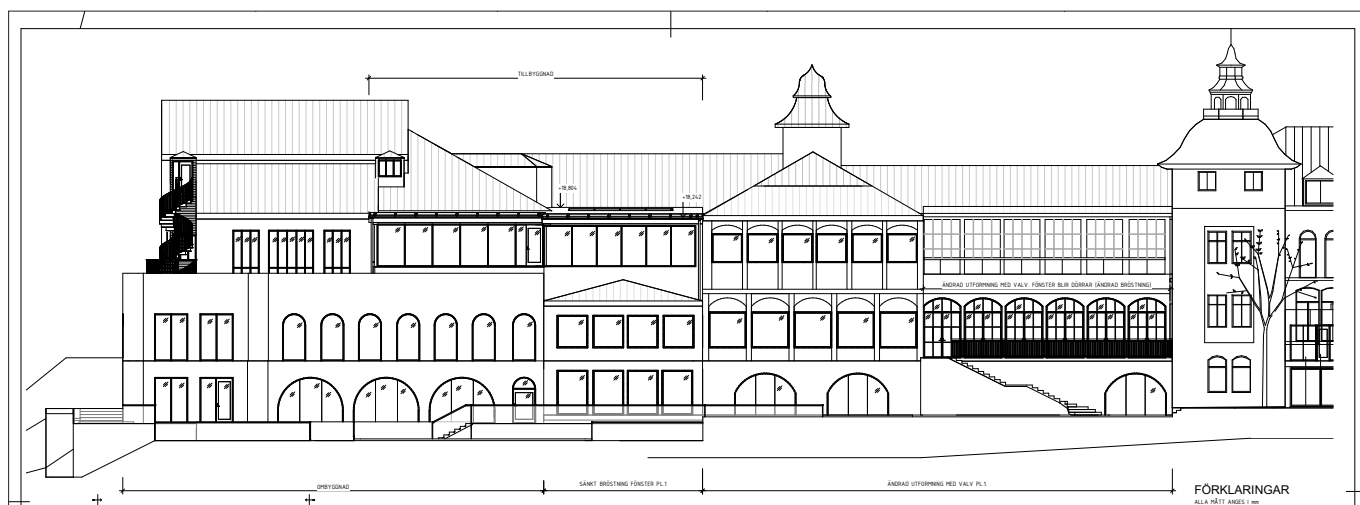

Nuvarande utförande

Föreslaget utförande

>> Förslagna ändringar - exteriör

Tillbyggnad

Ovanpå 2006 års tillbyggnad utförs en mindre tillbyggnad vilken ansluter till 1984 års tillbyggnad samt 1968 års påbyggnad. Utförandet görs med modern karaktär men anpassas för att samläsas med 1968 års utbyggnad, vilken den ansluter till mot vattnet. Takvinkeln hålls medvetet låg för att inte konkurrera med de uppskjutande torn-delarna samt 1984 års avslutande volym i väster.

Beskrivning av nuläge

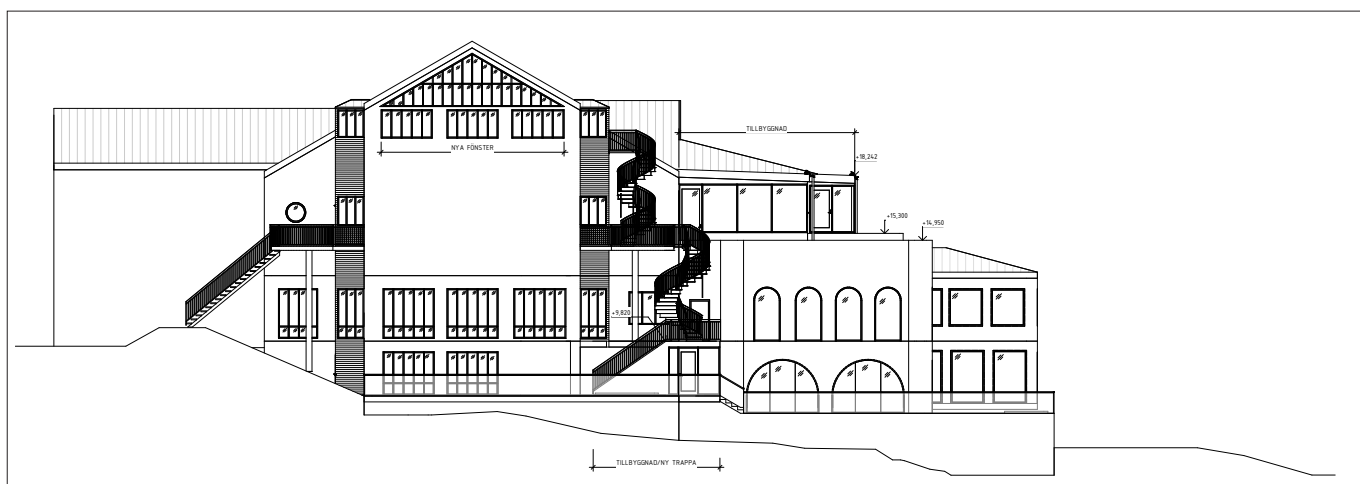
Tillbyggnadskomplexet är i denna del som mest komplex, där upp till sex olika lager av byggnadsfaser möts. Delarna har här bedömts var tåliga eller i huvudsak tåliga för ändring.

Konsekvens

Tillbyggnaden bedöms smälta in i komplexet av tillbyggnader och ges en sammanlänkande roll som är behövlig i denna del.

Åtgärden bedöms inte innebära en förvanskning av hotellet.

>> Förslagna ändringar - exteriör

Nya fönster mot öster

I sydväst görs nya fönster på huskroppen från 1984 som är utförd i postmodernistisk stil. De nya fönstren tar upp de karaktärsdrag som dagens fönster har, spröjsade med stående rektanglar.

Beskrivning av nuläge

Byggnadsdelen tillkom 1984 efter ritningar av Nyréns arkitektkontor. Byggnadsdelen har bedömts vara känslig/tålig för ändring med följande motivering:

"Tillbyggnad från 1984, utförd i tidstypisk postmodernism med en del karaktärsdrag bevarade. Uppmärksammat i samtida arkitekturpress. Sentida karaktärsförändrande tillägg som påbyggnaden mot söder samt andra mindre ändringar innebär att byggnadsdelen tangerar att klassas som tålig för ändring. "

Konsekvens

Åtgärden bedöms inte innebära en förvanskning av byggnadsdelen då det postmoderna gavelmotivet med cirkeln i relief fortsatt är avläsbart (cirkeln är inte avbildad på bygglovsritningen). Nya fönster utformas likt de befintliga i uttryck och bredder.

>> Förslagna ändringar - exteriör

Omputsning och omfärgning fasad

Fasaden är i mycket dåligt skick och i delar i akut behov av omputsning. Bygglovet föreslår omputsning med omfärgning.

Nuvarande kulör är sannolikt från 2008 då bygglov söktes för omfärgning av fasader på hotellet till "en något mer cremefärgad kulör (NCS 0505-Y20R) än dagens". Bygglovet tillstyrktes efter utlåtande från antikvarie som inte bedömde att kulörändringen innebar en förvanskning av fasaden.

Konsekvens

Omputsningen är av hög vikt för byggnadens fortlevnad och bedöms falla under underhåll.

Valet av kulör bedöms fungera för byggnadens karaktär, dock bör ett färgprov göras i samband med projektering. Ny putsning bör utföras med kalkbaserad puts. Vid projekteringen bör person med kunskap och erfarenhet av traditionella byggnadsmaterial och metoder engageras.

Ommålning tak

Plåttakets färgskikt är även det i dåligt skick och i behov av ommålning. I samband med det har ägaren önskat att prova en mörk skiffergrå kulör istället för den nuvarande huvudsakligen svarta, med hänvisning till de sydeuropeiska förebilder som Wallenberg tänkt sig vid uppförandet. Föreslagen kulör är RAL 7015.

Konsekvens

Nuvarande färgskikt och kulörer varierar något mellan olika byggnadsdelar. Uppgift om ursprunglig kulör har inte gått att finna, men på äldre flygfotografier antyds att graden av svärta har varierat under åren.

Bedömning av föreslagen kulörs lämplighet bör göras med ett större färgprov på plats i samband med projekteringen.

Ändring fönster SPA-del

Fönster och glaspartier får i bygglovet en ny utformning på SPA-delen, husets senaste tillbyggnad som tillkom 2006. Delen har bedömts sakna kulturhistoriskt värde i kulturmiljöutredningen.

Konsekvens

Förändringen innebär inga negativa konsekvenser för kulturmiljön.

Sänkning bröstning grillen

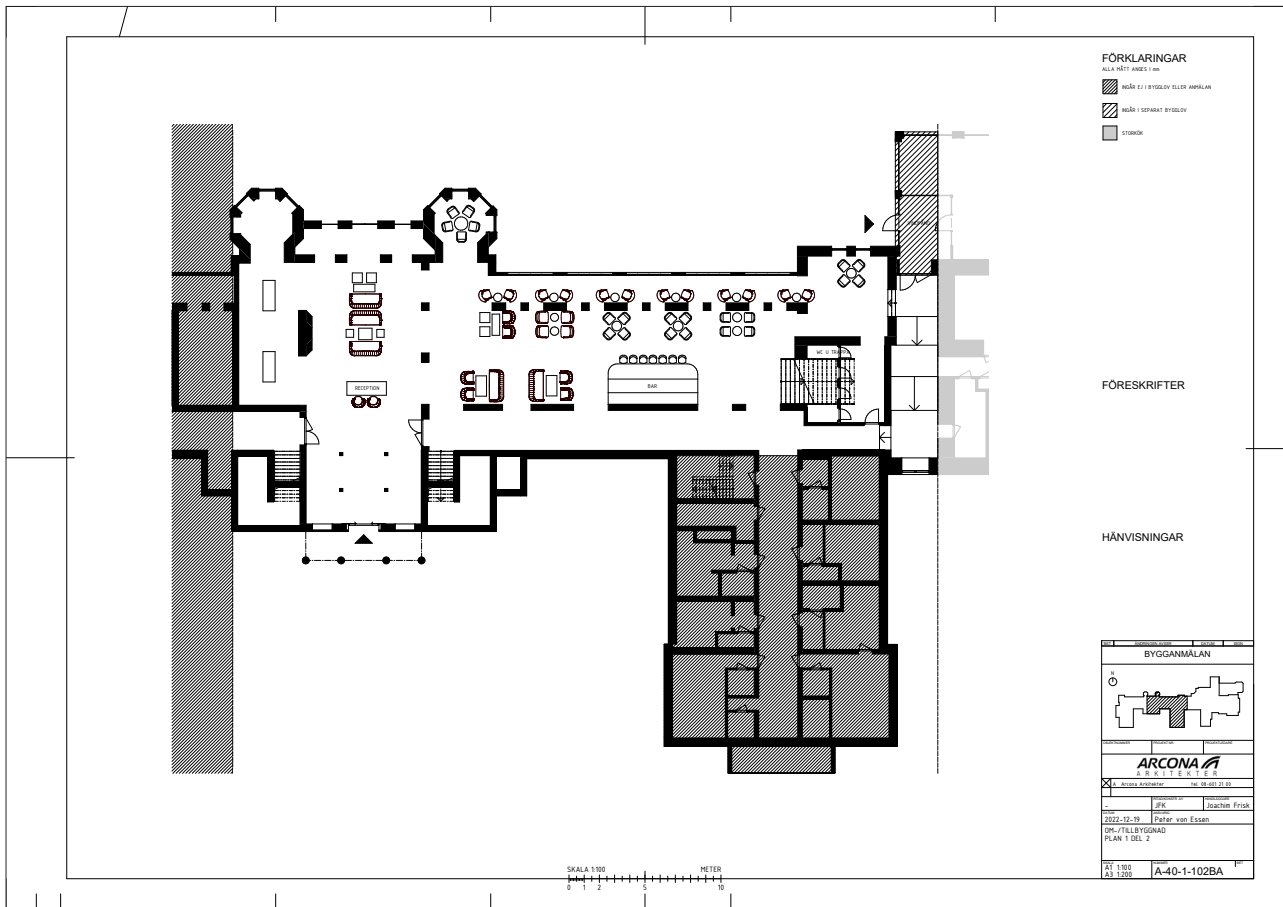
Grillrestaurangen tillkom 1957 och var den första tillbyggnaden som avvek mer markant från den ursprungliga gestaltningen. Byggnadskroppen har i huvudsak bevarat sitt exteriöra uttryck.

I bygglovet föreslås att bröstningarna på en del av fönstren sänks. Fönstren behåller sin ospröjsade karaktär.

Konsekvens

Det övergripande arkitektoniska uttrycket bedöms bibehållas trots ändringen, och innebär ingen förvanskning av hotellet.

Förslagna ändringar - interiör

Omfattning

Ombyggnaden gäller hela SPA-delen som renoveras och utvecklas utifrån dagens behov och tillgänglighetsanpassas. Restaurang, bar och reception byggs även om inklusive storkök. Även entrélösningen till hotellet ses över för att möta dagens behov. Därtill ändras kommunikationsstråk så som trappor och hissar för att skapa ett bra flöde mellan hotellets delar. Även slottets mittskepp byggs om i plan 2 och gör plats för fyra nya hotellrum. Därtill avses bygga 2 varma källor samt 2 jacuzzis i anslutning till befintlig terrass.

Beskrivning av nuläge

I princip all interiör i tillbyggnadskomplexet har tillkommit efter branden på 1980-talet eller senare, även om vissa delar som franska matsalen återskapades utifrån ursprunglig utformning.

Entrén till hotellet har fått sin nuvarande utformning på 1970-talet, då det avdelande bjälklaget sattes in, Anna Bobergs målningar flyttades ner med mera. Receptionsytan har kontinuerligt uppdaterats under åren, men saknar den storslagenhet den hade ursprungligen, och präglas i hög grad av dess låga takhöjd. Det övre

rummet som skapades när bjälklaget sattes in har bibehållit de dekorativa takbjälkarna, dörr- och fönsteromfattningar och andra detaljer, men själva rumsbildningen är förhållandevis sentida.

Konsekvens

Föreslagna ombyggnader av SPA-delen samt inom tillbyggnadskomplexet innebär ingen påverkan på kulturhistoriska värden.

Ändringen i entrén innebär en ny, mer öppen situation med en mer modern hotellkaraktär. Jämfört med nuläget bedöms dock förändringen inte innebära någon större förlust av kulturvärden då karaktärsbärande detaljer bibehålls.

Uppförandet av mellanväggar för nya hotellrum utförs utan att värdebärande karaktärsdrag tas bort, dock innebär åtgärden att upplevelsen av rumsbildningen, visserligen tillkommen på 1970-talet, minskar.

>> Förslagna ändringar - interiör

Nedre delen av lobbyn mot norr på 1890-talet.

Övre delen av lobbyn mot söder innan bjälklaget tillkom.
Foto Gunnar Latz åt Svenska Dagbladet 1959.

Nedre delen av lobbyn mot norr, nuvarande utförande.

F.d. övre delen av lobbyn mot söder, nuvarande utförande.

Nyréns Arkitektkontor
2023

Yttrande B 2023-000056 RÖSUNDA 27:2 dat. 2023.05.16

Med anledning av ovan nämnda yttrande vill vi härmed återkomma med svar på era kompletterande frågor.

1. Hur utformas fasaden, balkongerna och balkongräckena vid det stora termfönstret mot sjön som flyttas inåt?

Svar:

Se kompletterad arkitektritning dat 2023.05.17 A-40-3-001 i bilagt dokument.

”Glasparti flyttas in och spröjsas lika ursprunglig utformning. Motsvarande bågformat parti mot norr spröjsas lika parti mot söder. Balkongräcke utformas lika bef utformning med slät puts och kompletteras med överliggare i svart smide för att klara dagens krav på höjd.”

2. Ritningarna visar något olika utformning av fönsterdörrarna i matsalsdelen när det gäller bågform och utförande, jämför ritning A-40-3-001 och A-42-4-001. Vilket är det aktuella förslaget?

Svar:

Se kompletterad arkitektritning dat 2023.05.17 A-40-3-001 och A-42-4-001 (ref. F13) i bilagt dokument.

3. Hur utformas balkongräckena vid de nya fönsterdörrarna i matsalsdelen?

Svar:

Se kompletterad arkitektritning dat 2023.05.17 A-40-3-001 och A-42-4-001 i bilagt dokument.

”Nytt räcke utformas lika träräcke på plan 2. Se bild 2 nedan. Brunmålas ncs s 7020-y30r”

4. Ritningen på sydvästra fasaden (1980-talsdelen) behöver kompletteras med det för byggnadsdelen karaktäristiska gavelmotivet med cirkeln för att klargöra om byggnadsdelen kan kompletteras med de föreslagna fönstren utan att cirkelmotivet

påverkas negativt eller om fönstersättningen behöver justeras utifrån fasadens utformning.

Svar:

Föreslagen förändring tas bort. Se ritning A-40-3-002.

Enligt förslaget ska färgsättningen av fasad och tak bestämmas i samband med projekteringen. Färgsättningen har stor betydelse för byggnadens karaktär och därför behöver färgsättningsförslaget tas fram redan till bygglovsansökan.

Färgkod på tak: RAL 7021

Färgkod på fasad: Vit Weber CAL 246 Färgnummer 33001 glans 15 (NCS finns ej)

Färgkod på snickerier och fönster: NCS S 7020-y30r, *i övrigt hänvisar vi till ritningar enligt bilaga.*

5. Förslaget innebär även invändiga ändringar i huvudbyggnaden som innehåller kulturhistoriskt värdefulla interiörer. De föreslagna ändringarna påverkar inte direkt de värdefulla delarna, men det är viktigt att ändringarna utförs varsamt så att de värdefulla interiörerna inte påverkas negativt.

Åtgärderna kräver medverkan av en certifierad antikvarisk sakkunnig för att säkerställa att de utförs i enlighet med varsamhetskravet och förvanskningförbudet i PBL.

Svar:

I projektet är antikvarisk sakkunnig delaktig (Mattias Eklund) som bidragit med antikvariskt utlåtande under bygglovsprocessen.

Bilaga: Rösunda 27-2 Bygglovsansökan 230517.PDF